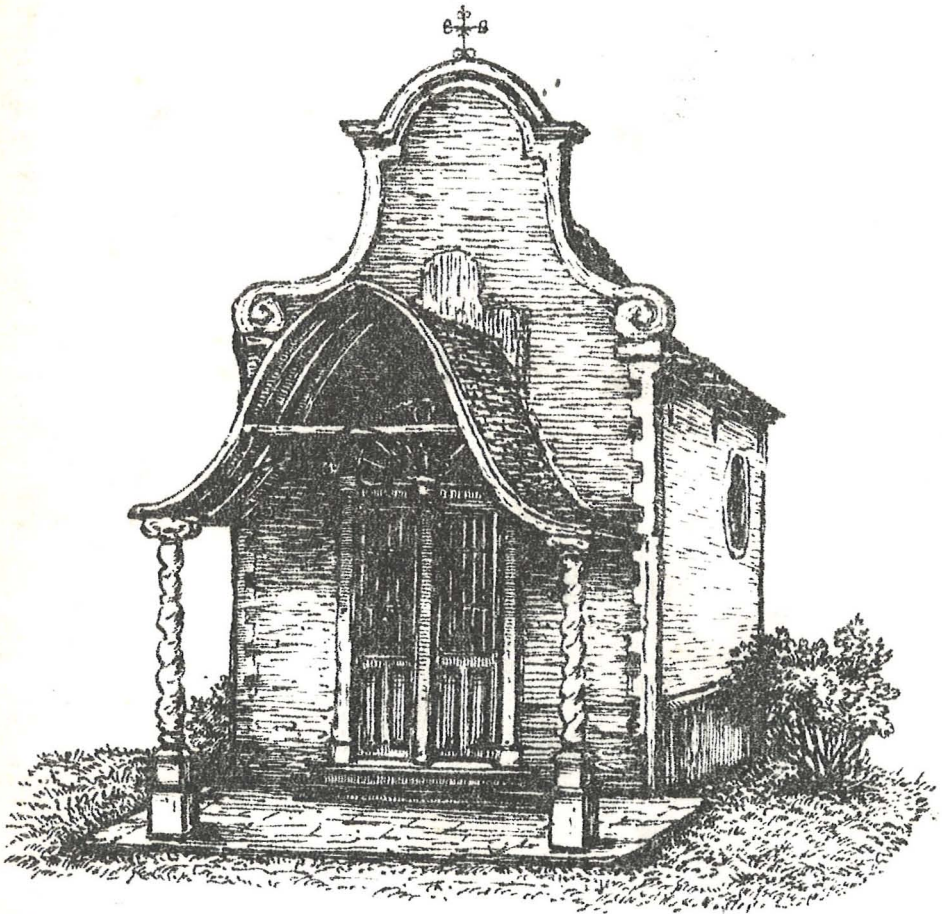

Berichtenblad van de heemkundige kring

Roepuy

HET LAND VAN NEVELE

Berichtenblad van de Heemkundige Kring

H E T L A N D V A N N E V E L E

Vierde jaargang, aflevering 4 - dec.1973

De Heemkundige Kring "Het Land van Nevele" heeft als *werkgebied* de gemeenten Bachte-Maria-Leerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle, Meigem, Merendree, Nevele, Poeke, Poesele, Sint-Martens-Leerne, Vinkt, Vosselare en Zeveren-Deinze.

De vereniging streeft ernaar de studie van ons heem te bevorderen, de resultaten ervan te publiceren en actief bij te dragen tot de bescherming en het beheer van ons leefmilieu. Daartoe organiseert zij geregeld voordrachten, dia- en filmvoorstellingen, tentoonstellingen, uitstapen en wandelingen. Alle leden worden op die manifestaties uitgenodigd en kunnen er gratis aan deelnemen.

Het jaarlijks te betalen *lidgeld* bedraagt 150 F. (gewoon lid), 250 F. (steunend lid), of 500 F. (erelid) en kan overgeschreven worden op P.R. 627981 van "Het Land van Nevele", Vosselarestraat 16, 9840 Landegem.

Bijdragen voor het Berichtenblad dienen te worden toegestuurd aan voorzitter J. LUYSSAERT, Poeldendries 11, 9840 Landegem.

+

+

+

Op de kaftfoto : Kapel van O.L.V. van 7
Weeën te Landegem
(zie tekst blz.200)

OUDE HEERLIJKHEDEN IN LOTENHULLE

1. De Heerlijkheid van VAREZELE (Varizele) ligt in de zuidoosthoek van Lotenhulle, ten zuiden grenzend aan de Poekebeek en Vinkt, ten oosten aan Poesele. Zij is 33 bunder groot.

Het foncier van deze heerlijkheid was de hofstede Varizele, rechtover de Breemeersstraat gelegen. De heerlijkheid wordt voor de eerste maal vermeld in 1460, toen ze eigendom was van Joost van der Meersch, lid van de adellijke Nevelse familie. Vervolgens hoorde ze toe aan Roeland van der Meersch en zoon Lodewijk, verder aan Huibrecht van den Hecke en zoon Daneel.

Rond het midden van de 16de eeuw werd de heerlijkheid in 3 delen gesplitst en kende nog tal van eigenaars. Het grootste deel bleef echter tot in 1787 in handen van de familie d'Allegambe.

De hofstede Varizele is een dubbele hofstede, in die zin dat er twee stellen gebouwen (twee huizen, twee schuren, twee stallingen) naast elkaar staan. De heerlijkheid had "eenen bailliu, seven schepenen, omme wetten ende vonnessen mede te doene...".

2. De heerlijkheid van REIBROEK ligt ten oosten van de Klijtestraat en strekt zich uit tot dicht tegen de grens met Nevele.

Het was een leen van de Oudburg te Gent en het foncier was het goed te Reibroek, ten noorden van het Cannegat.

Dit vindt men in "*Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen*" door Frans De Potter en Jan Broeckaart (4de deel).

Volgens het gemeentearchief van Aalter echter zou De Potter een vergissing begaan wanneer hij schrijft dat Reibroek rechtstreeks afhing van de Oudburg van Gent; verder zou het foncier van deze heerlijkheid niet het goed te Reibroek zijn. Wel was de heerlijkheid van Reibroek een zogenaamd "vliegend leen" van het leenhof van Nevele. Reibroek had een baljuw en zeven schepenen, voor de hogere justitie hing zij af van het hoofdleen Nevele.

De vierschaar stond langs de Gentweg en was in 1779 een herberg (den Hert). Daar hadden tevens de vergaderingen van de wethouders van Varezele plaats.

De eerst bekende heer van deze heerlijkheid is Jan van Vaer(ne)wijck (begin 15de eeuw). Het renteboek van Nevele (1590) zegt dat dit pachtgoed een 60 bunder groot was. Binnen deze heerlijkheid lag het goed te Beerblo(c)k.

3. De heerlijkheid van VO(O)RMEZELE strekte zich uit in de gemeenten Lotenhulle, Poeke en Vinkt. Zij hing af van de heerlijkheid van Voormezele bij Ieper. De heer had het recht de drie justitiegraden uit te oefenen en stelde een baljuw, luitenant-baljuw en zeven schepenen aan. Deze heerlijkheid had 10 achterlenen, alle te Lotenhulle gelegen. Het foncier was het goed van Vormezele; dat pachthof was omweld en 802 roeden groot.

De oudst bekende eigenaar was Jan van der Eecke, zoon van Wouter (14de eeuw), gestorven op 22 februari 1356; hij ligt begraven in de kerk van Lotenhulle, voor het Sint-Anne-altaar.

"Van desen geslachte sijn veel ridders gheweest, sij waeren heeren van Voormseele in Loo".

Deze familie had hier nog andere eigendommen, vb. het goed ter Biest.

Op 21 juli 1689 werd Gaspar Cornelius de Vooght heer van deze heerlijkheid. Uit de kerkvisitaties weten we dat hij van de bisschop de toelating kreeg op zijn bezittingen een kapel te bouwen.

Hij liet 3 missen per week lezen, één in die kapel, de overige twee in de dorpskerk of in zijn kapel.

De pastoor van "Lo" deed 2 jaar lang die missen maar hield er toen mee op daar hij niet betaald werd.

4. Heel de noordkant van Lotenhulle (zelfs een zuiddeél van Aalter en Bellem), bijna 1/3 van de parochie, was de heerlijkheid van SCHUURVELD.

Zij had een baljuw en zeven schepenen en bezat het justitierecht in alle graden (hoge, middele en lage justitie).

Haar foncier was het goed te Schuurveld, gelegen in de N.O.-hoek van de gemeente. Deze heerlijkheid behoorde

in de 14de eeuw aan Jan van Schuurvelde. De Potter en Broeckaert schrijven dat om onbekende redenen het goed werd aangeslagen door Lodewijk van Male (graaf van Vlaanderen), die het aan zijn bastaardzoon Jan van Vlaanderen ("zonder land") gaf.

De volgende heren van Schuurveld waren Jan van Drinkham (zoon van Jan zonder Land) en Philips van Drinkham (zoon van Jan). Philips stierf zonder erfgenaam en Schuurveld keerde terug "anden buut", d.w.z. aan het domein van de graaf van Vlaanderen. In 1577 werd Schuurveld samen met de heerlijkheid van Bellem verkocht aan Charles Rijm, heer van Ekenbeke op Aalter (+1583). Beide lenen werden verenigd, kregen de naam "Bellem en Schuurveld" en werden afhankelijk van de Wetachtige Kamer van Vlaanderen.

De Oudburg van Gent, waarvan Schuurveld vroeger afhing, protesteerde, maar zonder resultaat.

Schuurveld had 38 achterlenen, waarvan 19 in Lotenhulle, 8 in Bellem, 2 in Hansbeke, 1 in Nevele, 1 in Poeke en 7 in Ruiselede.

5. De heerlijkheid "HET DENDERMONDSE" omvatte heel de dorpskom (10,5 bunder) (= 25 ha). De heerlijkheid had een baljuw, 7 schepenen en bezat justitierecht in alle graden. Zij had 5 achterlenen, waarvan 4 in Nevele en 1 in Meigem. Uit het archief van Lotenhulle zijn er maar 2 hoeven bekend :

- Frans-Emmanuel filius Jooris Baelde 1733
- Pieter-Winno de Mari 1771

Het foncier was het goed te Pitt(h)em. Het hing af van de heerlijkheid en baronie van Ingelmunster, die op haar beurt afhing van het leenhof van Dendermonde. De vierschaar stond op de hoek van de Dorpsstraat en de zogenaamde "Lijkweg" (Achterstraat), d.i. ongeveer rechtover het oude huis Hulin.

G. DE ROO,
P. DE MEYER.

+

+

+

DE PASTOORS VAN HET LAND VAN NEVELE
(vervolg)

8. NEVELE

(Vanaf de 9de of 10de eeuw waren er 7 reguliere kanunniken onder het gezag van een proost; in 1146 komt Nevele, samen met zijn parochies Vosselare, Astene, Landegem en Hansbeke), in het bezit van de abdij van Drongen.

P. Erardus - ... 1138-1146

P. Gozuinus - ... - +1200

P. Walterus - ... - 1222

P. Arnoldus van Drongene - ...- +10.1.1270

Simon Verbrugge - ... +1419

Jan van der Beken (Torrentis) - 20.9.1419-
1430 - p. Drongen 1438

P. Nicolaas Heye (Seys ?) - 1430-+1459

P. Petrus Scaede - 1455-1470 p. Drongen
+1482

P. Walter Bouleyn - 1470-1472 - abt
Drongen

P. Gillis van der Looven - 1500

P. Jan Triest - ... -+16.1.1503

P. Pieter Collins - 1503-+1516

P. Boudewijn de Moor - 1516-+1545

P. Franciscus van Gavere - 1545-+1.10.1547

P. Giullelmus Goemaere - 17.10.1547-
17.10.1551

p. Hengstdijk (Nl.) - +1553

P. Sebastiaan (van den)Hecke
 (der Eecken?)
 8.10.1551-28.2.1571
 p. Zonnegem - +10.9.1585

P. Gerolf Borluut
 °Gent 1536
 28.2.2572-+21.11.1603 (67 j.)

P. Antoon Hoste - 23.6.1604-7.8.1613
 + Drongen 14.9.1625

Laurens Goethals - 7.8.1613-31.5.1622
 p. Tussenbeke - +17.9.1625

Basinus Plevier - 31.5.1622-4.8.1622
 + Astene 30.4.1634

Francies de Landtsheere - 4.8.1622-
 °1587 19.2.1625
 p. Drongen 1625-1637
 p. Zonnegem 20.9.1646

Norbertus de Waeghenaere
 ° 19.11.1598
 (Gent 1623)
 21.2.1625-16.12.1637-'38
 p. Astene
 p. Wontergem
 23.12.1638-'72
 + Drongen 6.10.1676 (77 j.)

Augustinus Merlijn S.T.B. - 16.12.1637-1641
 °Oudenaarde 1603
 Prior Drongen
 Abt : 6.1.1648-1661
 +22.8.1661 (58 j.)

Nicolaas Lust - 19.2.1641-2.8.1642
 Zn. Jacobus/Walburga Maesschale
 °Gent (St.Michiels) 26.10.1609
 (G. 18.10.1635)
 p. Hengstdijk (Nl.)
 1645
 1676 p. Astene - + 1.6.1679 (68 j.)

Maurits Dufour - 2.8.1642-1.12.1662

°Kortijk (ontslag)

+Nevele 7.2.1663

(G. 8.10.1630)

(voorh. p. Zonnegem 1630-1642)

Jozef Jacobs - 16.12.1662-+26.10.1702

°Brussel 1618 (84 j.)

(G. 21.3.1643)

(voorh. p. Landegem 1646-1662)

Coadjutor Guillemus du Mollin

28.3.1690-20.12.1693 (ontslag)

°Tielt 1643

+Drongen 10.2.1694 (51 j.)

(G. 18.9.1666)

Coadjutor August Judocus van Laere

°10.5.1649

+Drongen 8.10.1695 (46 j.)

20.12.1693-10.2.1694 (ontslag)

(G. 4.10.1674)

(voorh. p. Astene 1682-1693)

Coadjutor Lieven van der Meeren

10.2.1694-27.1.1702

fs. Livinus/Amelberga Claeys

°Gent (St.Baafs) 14.9.1652

p. Drongen

+23.1.1724 (72 j.)

(G. 10.10.1677)

(voorh. p. Vosselare 1685-1694)

Emmanuel Tanghe - 27.1.1702-1707

fs. Jacob/Anna Adriana de Ruddere

prio^r Drongen

°25.1.1656 - +2.4.1712 (56 j.)

(Brugge 31.5.1681)

1710 p. Astene

(voorh. p. Zonnegem 1691-'93

p. Drongen 1695-1702)

Adriaan Neerinckx

28.6.1707-+31.8.1722 (57 j.)

fs. Adriaan/Adrienne Stevens

°Gent 12.2.1665

(G. 4.6.1689)

(voorh. p. Vosselare 1704-1707)

Pieter de Caesemaecker

15.9.1722-17.7.1731 abt

fs. Judocus fs. Petrus/Maria Vrint

°Gent 22.4.1677-+26.2.2740 (63 j.)

(G. 11.3.1702)

(voorh. p. Deinze S.Martinus 1714-1722)

Siard van der Meulen

10.9.1731-18.3.1752

fs. Jan Frans/Catherine de la Marche

ontslag wegens krankzinnigheid

°Gent 5.6.1685-+14.9.1752 (67 j.)

(G. 21.9.1709)

(voorh. vicp. Deinze S.Mart. 1715

it. Nevele 1726-1731)

Hugo Isaac Andreas Claus S.T.L.

18.3.1752-+29.4.1767 (52 j.)

zn. Joannes/M.Petronella Gillis

°Gent 23.7.1714

(Gent 29.9.1738)

(voorh. prior Drongen 1750-1751)

Francies Albertus de Rijcke

7.5.1767-+29.1.1790 (73 j.)

zn. Joannes/ Judoca de Leersnijder

°Gent 17.5.1717

(Gent 27.5.1741)

(voorh. provisor 1759-1767)

D. Antonius Vlaming - 24.2.1790

zn. Frans Ignatius/Isabella Clara Mast

°Gent 16.1.1755

(Gent 25.5.1782)

(voorh. vicp. Nevele 1785-1790)

P. Eugeen Somers S.T.L.
17.3.1790-+6.5.1802 (64 j.)
zn. Petrus/Margareta Dieraert
°Gent 16.4.1738
(Gent 18.12.1762)

9. POEKE

Henricus Rijlandt - 14..
Bartholomeus Stavenisse - 1455
Joannes Hosius - 1619-+10.1.1645 (76 j.)
Petrus Boone - 20.2.1645-+19.12.1652
Jacobus Ghijs - 10.1.1653-30.4.1669
Henricus Rielants - 20.5.1669-+29.7.1698
(plena senectudo)
Joannes Antonissen - 13.9.1698-+1721
Joannes Francies Madere - 10.12.1721-
°Brugge 10.2.1724
Francies Joannes van den Dorpe - 1724-
Jacob Marant
fs Daniel
D. 21.6.1725 -
P. 15.12.1725-+10.5.1744 (54 j.)
Francies Balthasar Marant
1.6.1744-+8.11.1774 (63 j.)
(voorh. vicp. Wingene)
Coadj. en D.H.G. Ghijselen 10.8.1774-
20.6.1775
- vicp. Poeke
Carolus Josephus Stalins
20.6.1775-+Ronse 6.2.1812 (67 j.)
Francies de Saedeleire
20.6.1797-+30.5.1804
(voorh. vicp. Poeke)

Carel Jacob Roelandts
12.10.1804-11.4.1812 p. Ledeberg
°Tielt 18.10.1749
+Tielt 30.9.1825 (83 j.)
(voorh. p. Heusden)

10. POESELE

Johannes de Backer (Pistoris) - 1455
nonresidet propter paupertatem loci

Marijn van Biervliet, praem.
ca. 1500-+11.3.1518

Martin Croquet - ...-1568 dem.

Jan Wildemeersch
Wingene 1543 - L. 1563
17.6.1568-1585 p. Zomergem
(kapel. Aalter)

des. Jan van der Brugghe - 21.6.1588-
- p. Meigem 4.4.1588-13.10.1589)

des. J.B. van den Brande - 1601-1612
- p. S.Martens-Lerne

Felix Lodewijckx (Ludovici) - 31.1.1613

Michael van de Foreeste - 4.8.1613-
°Gent 4.12.1613
(voorh. p. Desteldonk 1610-1613)
p. Lotenhulle

des. Michael van de Foreeste - 4.12.1613-
- p. Lotenhulle

des. Petrus Weyns - 16.1.1616-1624
- p. Lotenhulle

des. Pieter Manaseer, praem.
1.3.1625-+16.1.1628 (38 j.)
- vicep. Nevele

Gerard Roetsaert - 15.6.1628

Jan de Drijver - 3.8.1628-+24.4.1678
- dioc. Mechelen

des. Livinus Philipo - 27.5.1678
- p. Meigem

Livinus Verschaffelt - 31.1.1680-+5.12.1697

Petrus Franciscus Zannequin -
20.6.1698-28.9.1702
- p. Waasmunster
(vicp. Lochristi)

Petrus Egidius de Grave
12.1.1703-9.8.1709
(G. 27.5.1684)
(p. Deurle 1689-1695)
p. Stekene - +1717

des. Christophoor Jos. van Eesbeek -
29.11.1709 -
(vicp. Berlare)

Paulus Leyten - 3.1.1710-+26.7.1754 (86j.)
°Nedersel dioc. 'Bos
(vicp. B.M.V. Dendermonde)

des. Petrus van Herreweghe -
31.7.1754-20.12.1754
°Kanegem
(G. 23.5.1750)

Petrus Feyerick
26.12.1754-+14.2.1764 (54 j.)
°Oudenaarde 1710
(G. 26.3.1735)
(vicp. Grembergen)

Albertus Oste - 18.2.1764-+30.7.1772
°S. Anna 1722 (50 j.)
(G. 8.6.1748)
(vicp. Sleidinge)

des. Petrus Johan Bleyenberghé

31.7.1772-1.12.1772

°Gent 1738

(G. 28.5.1763) - des. Wondelgem

Judocus Joannes de Raeve

10.12.1772-16.3.1775

°Gent 1733 - +12.2.1776 (43 j.)

(G. 20.5.1758) - p.Oost-Eeklo

(vicp. Machelen)

Eine

Florent Raes - 25.3.1775-+25.10.1790

°S.Amandsberg 1716 (74 j.)

(G. 30.5.1744)

(vicp. Waregem 1746)

J.B. van Cauteren - 8.11.1790-+27.7.1808

°Zele 20.12.1735 (73 j.)

(G. 20.5.1766)

(coadj. Bassevelde 1768)

(vicp. Ruiselede 1770-1790)

Jan van Duyse - 8.8.1808-10.8.1812

°Kieldrecht 22.11.1761 - p. Kallo

+27.4.1817

(p. Ossenisse 1805-1808)

Jan Frui (pater Cyrillus O.F.M.)

14.12.1812-+20.12.1818 (79 j.)

°Oudenaarde 7.9.1742

(vicp. Aarsele)

11. ST.-MARTENS-LEERNE

Johannes - 1353-1355

Jan Maes - 1452

Nicolaas de S.Omer - 1455

Vanaf de 16de eeuw worden de beide Leernes bediend door een en dezelfde pastoor, die gewoonlijk te St.-Maria-Leerne woont; desondanks luidt zijn titel : pastoor van

St.-Martens-Leerne en deservitor van
St.-Maria-Leerne. Deze toestand duurde
tot 1703.

Jacob de Smet (Fabri) - 1563

Godfried Bauwens (Balduini) DB. - 1570

Jacob van Quichelberghe DB. - 1576

Jan van der Bruggen - 1580 -
in 1586 p. Vinkt

Andries Tavernier - 1586

Eligius van Reckem DB. - 15.6.1587
(vicp. Waregem)

Willem de Buck - 1598

J.B. van den Branden - 24.2.1600
(G. 28.5.1600)

Pieter Bultinck - 11.10.1612-26.10.1622
°Tielt ca. 1586
(G. 13.9.1609)
p. Petegem-Deinze 4.2.1623
p. Ruiselede 28.1.1647
p. Kanegem +15.10.1681 (95 j.)

Antoon Piera (Pieraert) DB.
7.4.1622-+31.12.1657 (62 j.)
°Gent 1595
(G. 18.4.1620)
(Kapel. S.Veerle, Gent)

Jan Wauters, deservitor
1.1.1658-+30.5.1658
- p. Mariakerke 1645-+1658

Andries de Longueval
1.1.1658-+1703 - 1694 dem.

des. Gillis Coppieters - 1693-
(G. 1.4.1684)
- p. Deurle 1688-1694

Gillis Coppieters - 1694 - 1703 dem.
 Jacob de Boer - 12.1.1703-6.4.1724
 - p. S.Maria-Leerne
 Francies Maenhout - 13.5.1724-+ 1738
 - p. Zulte 1723-1724
 Egidius Caese - des. 8.6.1737
 °Gent 1701 - past. 11.12.1738-28.3.1745
 fs. Thomas/M.Magd.Reyschoot
 - p. Sleidinge - +25.4.1780 (79 j.)
 (G. 19.9.1725)
 (vicp. Ruiselede 1725-1737)
 Domien van den Daele - 3.4.1745-+1761
 °Oudenaarde
 (G. 1722)
 (kapel. Tempeliers, G.)
 Jacob Gregoor Hebbelinck - 30.5.1761
 °Gent 1711
 (G. 10.4.1734)
 (vicp. B.M.V., G.)
 Jan Antoon Bogaert - 30.12.1793-
 +29.10.1824 (73 j.)
 °S.Gillis-Waas 16.3.1753
 (vicp. Boekhoute 1780-1793)

12. VINKT

P. Gillis van der Kercken (de Ecclesia)
 ...-+1300 (grafzerk in museum
 te Deinze)

P. Egidius - 1350-1355
 P. Wouter van der Eecken - 1420-1450
 P. Godfried van der Beecken (de Beka) -
 1455
 P. Jan Scockaert - 1480
 P. Steven Hellebuyck - 1500-1525

P. Jan Aureys - 1525-1540

P. Olivier de Cocq - 1555-1586

D. Jan van der Bruggen (de Pontano) -
1586-1588 (aalmoezenier en militie Oud-
burg)

D. Gerolf Borluut, praem. - 22.3.1591-
°Gent 1536 +21.11.1603
- p. Nevele

D. Petrus Fant - 1604-1606

D. Pieter de Praetere - 1607-1613
- p. Meigem 1607-1626

P. Jacob Eusebius van de Foreeste -
17.12.1613-10.2.1617
°Gent 1569
zn. Nicolai
(G. 1595)
(voorh. p. Moerbeke-Waas 1605-1613)

P. David Salperwyck - 9.1.1618-30.6.1622
°Friesland (Nl.)

P. Joannes Kelders - 1.7.1622-22.6.1625
°Bolsward (Nl.)
- p. Uitbergen

P. Petrus Wandele S.T.L. - 24.6.1625-
6.6.1627
°Huisse 4.3.1601 -+16.9.1652 (51 j.)
- p.-deken Hulst
- kanun. St.-Baafs, Gent
(Leuven 1625)

P. Petrus de Steur
zn. Livinus/Cather. van der Leyden
11.6.1627-16.10.1643
°Gent (S.Baafs) 4.9.1596-+9.7.1675 (79 j.)
- p. Gottem
(Gent 18.9.1620)
(voorh. vicp. Stekene 1620, p. S.Baafs-
Vijve 1621-1627)

P. Joannes Matthias - 4.2.1644-9.2.1647
afkomst. bisd. Antwerpen
- p. Niel

P. Guillelmus van Sinttruyen
22.3.1648-21.7.1669
afkomst. bisd. Antwerpen
- p. Eine - +26.11.1676
(voorh. p. Niel)

P. Theodoor Bogaerts
22.9.1669-9.7.1685
afkomst. bisd. 'Hertogenbos
- p. Vinderhoute - +10.9.1686
(voorh. p. Wielsbeke 1657-1669)

P. Lieven Goethals - 18.7.1685-+14.9.1715
°Gent 1653
(voorh. p. Zeveren 27.3.1685)

P. Jacobus de Grave - 3.3.1716-+1.11.1735
°Tielt 11.5.1686

P. Jan Francies Tilley -
16.3.1736-+ 26.2.1764 (65 j.)
°S.Amands a/Schelde 1699
(voorh. vicp. Nazareth)
(Gent 11.3.1724)

P. Henricus Barthol. van Balen
16.5.1764-+28.6.1813 (83 j.)
°Millegem-bij-Mol
21.12.1729
(Leuven 16.6.1758)

13. VOSSSELARE (vanaf de stichting +1200
bediend door abdij Drongen)

Franciscus - 1350-1355

Joannes Masch - 13..

Elooi van der Vennet - 1376-
Boudewijn Everzwijn - 1412

Jan de Smet (lat : Fabri) - 1413
 Arnold de Jaghere - 1420
 Livinus de Deckere - 1455
 Jacob Stevelincx - 1484
 Jan van Steelant - 1516
 Livinus van de Velde - ... - 1556
 Joannes van der Donct - 19.5.1556
 des. Gerulf Borluut - 7.6.1585-+21.11.1603
 °Gent
 - p. Nevele 1571-+1603
 des. Antonius Hoste - 23.6.1606-1613
 - p. Nevele 1604-1613
 Jan Matthias Voghele - 22.11.1613-1614
 afgezet wegens apost.
 des. Laurens Goethals - 1614-1618
 - p. Nevele 1613-1622
 des. Judocus van de Putte S.T.B. -
 1618-1625
 - p. Landegem 1618-+1646
 Augustinus Morbaeys (lat : Morbesius)
 28.7.1625-24.11.1626
 - p. Astene
 (voorh. p. Serskamp 1622-1625)
 Aldegundus (Melchior) de Bock -
 1626-1630 (ontslag)
 °Oudenaarde 1601
 (G. 25.3.1626)
 Petrus van Vlaanderen
 31.1.1631-+18.9.1638 (40 j.)
 °Gent 1598
 Petrus van de Vijvere
 6.10.1638-19.6.1649 (ontslag)
 °Gent 1609 -+Drongen 19.6.1667
 (G. 13.1.1636)

Thomas de Wolf S.T.L.

19.6.1649-16.12.1662

°Antwerpen 1620-+Drongen 4.10.1680

- p. Landegem

(G. 15.4.1645)

Egidius Paret

16.12.1662-+31.7.1669

° 1609

(G. 13.4.1632)

(voorh. p. Drongen 1645-1662)

Lucas Cortvriendt fs. Philip

17.8.1669-+21.12.1671 (52 j.)

°Gent 1619

(G. 26.3.1644)

(voorh. p. Baarle 1657-1669)

..vicp. Nevele 1646-1657)

Ghisleen Bets fs. Jan

7.1.1672-+9.10.1685 (62 j.)

°Gent 1623

(G. 6.7.1646)

(voorh. p. Astene 1663-1672)

.. vicp. Nevele 28.3.1654-1663)

Ludovicus van der Meeren

30.11.1685-10.2.1694

fs. Livinus/Amelberga Collage

p. Nevele

°Gent (S.Baafs) 14.9.1652-+Drongen 1724

(G. 10.10.1677)

Herman de Smet 1.6.1694-+22.2.1704 (49j.)

fs. Guillemus/Christine Oosterlinc

°Gent 18.3.1655

(Brugge 20.9.1682)

(voorh. p. Astene 1693-1694)

Adriaan Neerinckx - 27.2.1704-28.6.1707

fs. Adriaan/Adrienne Stevens

p. Nevele

°Gent 12.2.1665-+31.8.1722 (57 j.)

(G. 4.6.1689)

(voorh. p. Zonnegem 1693-1699)

Frederik Schepens - 26.6.1707-12.7.1712
fs. Marinus/Elisabeth a Casteloo
p. Deinze-S.Mart.

°22.11.1664-+10.7.1714 (50 j.)
(G. 20.10.1692)
(voorh. v cp. Drongen 1695-1700)

Godfried de Roover
13.7.1712-+13.10.1712 (51 j.)
ged. Jacobus fs. Georges/Elisabeth de
Jonckheere

°Leuven 26.10.1661
(G. 22.9.1691)
(voorh. vicp. Drongen 1695-1705)
id. Ursel 1705-1711
p. Deinze-S.Mart. 1711)

Jan Ytterschout
15.12.1712-+10.1.1738 (71 j.)

Herman Jozef Goethals
11.1.1738-+1.5.1761 (77 j.)
"bonus pastor"
ged. Francies fs. Judook
°Gent 26.11.1689
(G. 23.2.2709)

Gerard Bauwens - 1.6.1761-5.8.1776
fs. Jacob/Antonia du Chesnet
p. Deinze-S.Mart.
°Oudenaarde 1.2.1717-+3.2.1779 (63 j.)
(G. 27.5.1741)
(voorh. prior 1752-1761)

Isifridus Vispoel - 5.8.1776-+15.11.1788
doopnaam : Jan Francies fs Francies/
M.Catharina de Decker
°Gent 8.7.1722
(G. 27.5.1747)
(voorh. vicp. Deinze S.Mart. 1757-1775)

Jan de Laval - 7.1.1789-19.10.1802
fs. Jacob/M. Josepha de Waegenaere
p. Afsnee
°Gent 2.12.1735-+17.2.1823
(G. Antwerpen 1.6.1765)

14. ZEVEREN

- P. Eustachius - +1350
P. Franciscus - 1350-1355
P. Egidius de Grigny - 1455-1460
P. Pieter Ruweel - 19.6.1460-...
P. Melchior de Thumesnil - 1460
P. Joos Aelsmit - 1512
P. Adriaan Daleyn - 1569
P. Egidius de Beer - 1570
P. Johannes Pontrave - 4.6.1588-
D. Joannes Wildemeersch - 22.5.1591-1597
- p. Meigem 1591-1597
D. Lieven Neiryck - 1613
(Gent 1.6.1602)
- p. O.L.Vr. Deinze 1613-1621
D. Jacobus Eusebius (van de) Foreeste -
1614
- p. Vinkt 1613-1616
D. Guillelmus (van den) Bogaerde
1616-1621
- p. Deinze-S.Mart. 1616-1622
D. Joannes Kelders - 1622-1625
- p. Vinkt 1622-1625
D. Petrus Wandele - 1625-1626
- p. Vinkt 1625-1626
D. Petrus de Steur - 1627-1643
- p. Vinkt 1627-1643

D. Joannes Matthias - 1644-1648
 - p. Vinkt 1644-1648

D. Guillelmus van Sinttruyen - 1648-1669
 - p. Vinkt 1648-1669

D. Theodoor Bogaerts - 1669-1683
 - p. Vinkt 1669-1685

P. Egidius Anjuyn - 17.11.1683-12.3.1685
 p. Lotenhulle
 °Oudenaarde 1647-+28.5.1727 (80 j.)
 (Gent 18.12.1671)

P. Livinus Goethals - 27.3.1685-12.7.1685
 p. Vinkt
 °Gent 1653-+14.10.1715 (62 j.)

D. Joannes Barry - 14.6.1686-1711
 - p. Deinze O.L.V. 1686-+30.1.1711

Deze titulaire deservitor liet zich
 achtereenvolgens vervangen door
 Joannes Loyens (Deinze) 24.6.1686-10.10.
 1686

Frans van der Elst (Deinze) 8.11.1686-
 6.4.1687

Livinus Philipo (p. Meigem) 1687-1690
 Bernardus Cremers (pr. Vinkt) 1690-1697
 Petrus Moortgat (Deinze) 1697-1708
 Jacobus Claeve (Deinze) 1708-1711

D. Jacobus Claeve - 1.5.1711-1718
 - p. Deinze O.L.Vr. 1711-1719
 Zoals zijn voorzaat liet hij zich vervan-
 gen door
 Martinus Crousel (p. Grammene) 1711-1715
 en de onderpastoors van Deinze 1715-1718

P. Jan Georges Delcourt - 22.9.1718-
 1.2.1746 (ontslag)
 afkomst. bisd. Luik

P. Antoine de Jans - 11.2.1746-1.10.1767
 (ontslag)

P. Jacobus Emmanuel de Vylder
15.10.1767-+28.8.1795
coadjutor : Jan Baptist de Vleeschouwer
1787-1795

P. Augustinus de Raedt - 28.8.1795-1802
(voorh. vicp. Bellem)
deservitor : Bernardus Acke - 9.3.1795-x

F. MICHEM,
Vinkt.

+

+

+

ZANTEN UIT NEVELE (VI)

- "STROPEN" VAN TROUWERS

Wanneer vroeger na de huwelijksmis het bruidspaar per koets huiswaarts keerde, werd het aan een of andere herberg "gestroopt".

Twee personen hielden hierbij over de straat een touw waaraan bloemen, haringen, lege bierflessen of een oude bolhoed hingen. Toen de koets aankwam werd het touw gespannen, zodat men moest stoppen. De trouwers trakteerden dan in de herberg, terwijl het poederkanon begon te schieten.

Dit gebruik bleef sinds 1940 achterwege.

- JENEVER IN DE BIECHTSTOEL

Gedurende een grote "zending" (= missieprediking) gingen eens twee Nevelaars te biechten bij de pater. Toen de eerste gebiecht had en het schuifje dichtgetrokken was, streek hij een doek dat gedrenkt was in jenever over het tralieraampje en verliet de biechtstoel.

Zijn makker ging onmiddellijk op dezelfde plaats zitten en rook de jenever; hij stak zijn hoofd naar buiten en fluisterde tot de eerste: "ik geloof dat de pater hier zat zit, 't is hier al jenever dat ge geriekt." De eerste deed teken dat hij moest zwijgen. Toen ging het schuifje open en ook de pater rook de jene-

ver. Vóór de biechteling kon beginnen, sprak de pater luid : "mijn vriend, komt eens terug te biechte als ge niet meer dronken zijt", en hij schoof het deurtje dicht.

- HONDSBROOD OF VALKENAAS IN 1552

Het Hondsbrood of Valkenaas was een speciale belasting die men in het domein Nevele inde. Ze werd geschat op 2 groten het bunder.

Voor Nevele, Vosselare en Deurle bedroeg die belasting 21 pond 10 schellingen in het jaar 1552.

- NEVELAAR ALS HEELMEESTER

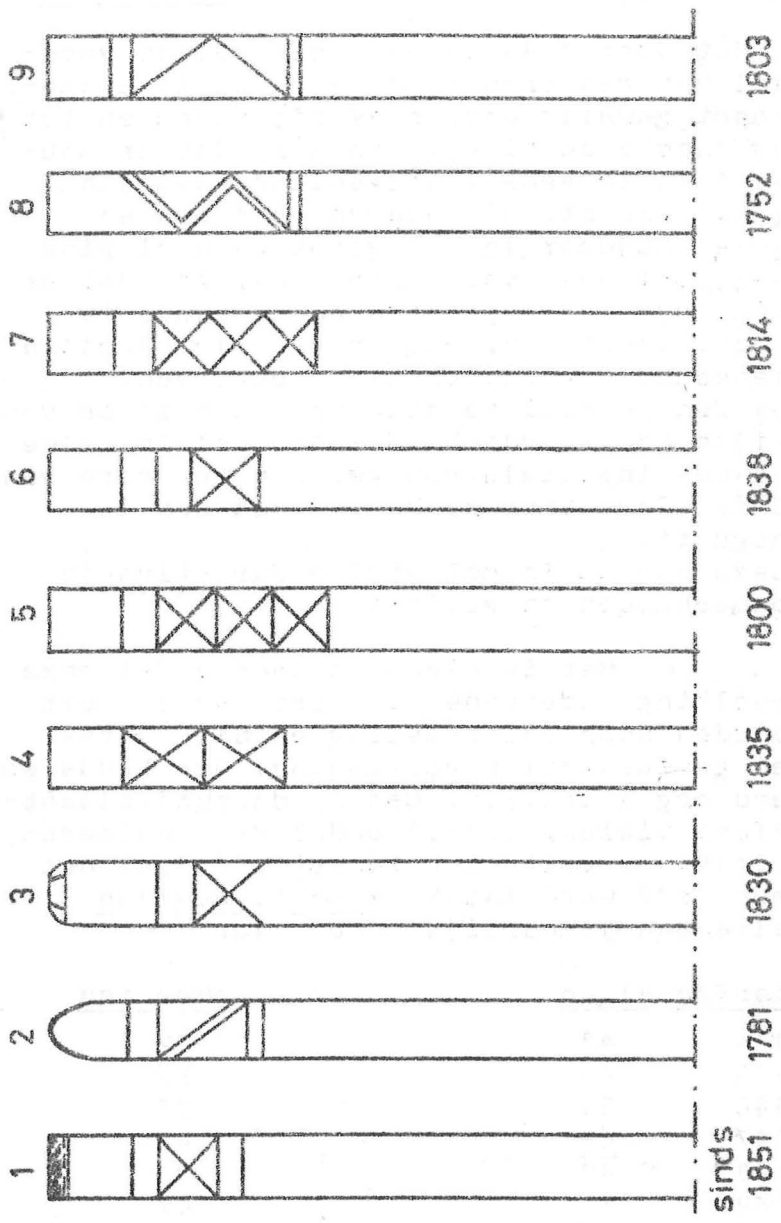
In 1330 was de Nevelaar Hector van Nevele in de stad Gent Surgiën of heelmester.

- HUISANKERMERKEN

Sinds de vervanging van het houten anker door een smeedijzeren, besloeg de smid de voorkant met allerlei sierstreepjes.

Het huisanker diende om twee evenwijdige muren bijeen te houden. Aan een grote balk werd gewoonlijk voor- en achteraan een anker genageld. Dat lag met het vertikaal stuk langs de muur.

Te Nevele komen verschillende versieringsmotieven voor, want elke smid gebruikte gewoonlijk zijn eigen teken. Zo kan men aan de versiering ook de maker ervan herkennen.

sinds

- "Het Jaer 1845 is het voornaemste voed-
 "sel van den arme (= de aardappel) aenge-
 "randt geweest door eene bizondere en tot
 "nu onbekende plaeg. Zoodanig dat er nau-
 "welijks in geheel belgenland gevonden
 "zijn geweest, die hunnen voorgaenden
 "smaek hadden; en het grootste deel ging
 "welhaest over tot verrotting, zoo dat er
 "hier uyt eenen grooten hongersnood is
 "voortgesprooten, dat er op vele plaatsen
 "mensen van gebrek zijn gestorven.
 "Om den geessel te doen ophouden is er van
 "Zijne Hoogwaardigheid (de Bisschop) eene
 "noveen ingesteld van gebeden ter eere van
 "Onze Lieve Vrouwe, beginnende den 16
 "Augusti.
 "Deze noveen is met veel godvrugtigheid
 "onderhouden en geviert geweest.

Het is algemeen bekend dat onze
 bevolking gedurende die jaren veel heeft
 geleden door ondervoeding en bij gebrek
 aan geneeskundige verzorging. Ook Landegem
 werd erg getroffen. Dat er daarbij slacht-
 offers vielen, vooral onder de arbeiders-
 bevolking, valt niet te betwijfelen. Het
 jaar 1847 werd inzake sterftegevallen
 zelfs een jammerlijk rekordjaar :

<u>sterftegevallen</u>		<u>geboorten</u>
1844	47	42
1845	45	53
1846	54	35
1847	<u>88</u>	40
1848	40	31
1849	52	47
1850	38	46

sterfgevallen

1851	65
1852	43
1853	51
1854	38

geboorten

45
41
34
35

De gemeente Landegem kreeg dan toch een gift vanwege een "Nationale Inschrijving" ten voordele van de "Behoeftigen van Vlaenderen-Provinciaal Comité van Antwerpen".

De brief die dat vermeldt draagt nr. 39 en is gedateerd "Antwerpen den 17 february 1848" :

"Aen de heeren Borgemeester en Pastoor der
"Gemeente van Landegem

"Myne Heeren,

"De verdeeling onder de verscheydene gemeentens welke de Gouverneur uwer Provincie ons heeft opgegeven als de meest benoodigden, der door ons verzaemelde gelden om als buytengewoone ondersteuning der arme van Vlaenderen worden uytgedeelt, onze Comité geoorloofd hebbende de arme uwer gemeente hierin te begrypen voor de somme van TWEE HONDERD VIJFTIG FRANKEN zoo hebben wy het genoegens UE. te onderichten dat wy die somme ter uwer dispositie hebben gesteld by den agent der Algemeene Maetschappy tot bevordering der volksnyverheyd ofte staets-cassier te GENT, alwaer UE dezelve kunt ontfangen tegen de inliggende kwittantie voorzien van UE gezamentlijke handteekeningen. Wy hoopen Myne Heeren, dat deze bydrage UE zal veroorloven de behoeftigen uwer ge-

"meente eenigen onderstand te geven : wy
"laeten aen uw oordeel over te beslissen
"over de beste middel van verdeeling
"dezer ondersteuning, UE nochtans aanbeve-
"lende met den Doctor uwer gemeente hier
"over te raedplegen, als den best in staet
"zynde de meest geschikte maetregelen aen
"te wyzen tot het genezen der ziekte die
"gewoonlijk het gevolg der aemoede is; de
"ondervinding bewezen hebbende dat het
"uytryken der soup en de beste middel is
"tot herstelling der gezondheid der arme
"welke verzwakt zyn door een te lang ge-
"bruyk van slegt voedsel, wy bevelen UE
"aen zoo veel mogelyk dergelyke uytrykin-
"gen te doen; UE kunt het overige besteden
"in aankoop en uytdeeling van brood, klee-
"dingstukken en slaepbehoefden, in een
"woord zorgen dat deze somme onmiddelyk en
"boven al andere toestand, in het geheel
"gebruykt worde om de ongelukkige inwoon-
"ders uwer gemeente ter hulp te komen. Het
"doel der gevers zynde deze bydrage geheel
"tot buytengewoone ondersteuning aen te
"wenden, gelieft ons op te geven hoe deze
"gelden gebruykt zullen zyn en ontfangt te
"vorens onzen dank voor de zorg die UE tot
"volbrenging dezer bermhartige zending
"zult inspennen en welke den zegen uwer
"medeburgers op UE zal trekken.

"Intussen noemen wy ons met alle achting.

UE. dienstwillige dienaeren,

B^{ron} Gilles.

- Over de Kapel van O.L. Vrouw van 7
Weeën op de Poeldendries :

"Het jaer 1851 heeft J. Van Hove door or-
"donnantie van de Heeren Kerkmeesters ge-

"schildert, geverft, gemarbreert de Kapel-
"le die gelegen is tusschen de twee
"Kasteelen van Mr Everaert en Mevr. ten
"Heule; geheel het Voorwerk, het geen
"steunt op twee marbere kolommen is ver-
"nieuwt geworden; want het was bouwvallig;
"dit is vernieuwt en gerepareerd door
"Ch. De Prest, timmerman; het schaliewerk
"door De Clercq, schaliedekker te Wacken,
"in den zink door Bruno Janssens te Neve-
"le; geheel deze rekening die belooopen
"heeft tot meer dan honderd vijftig
"francken is betaeld geweest door de
"Kerkfabriek; want deze Kapel is altijd
"geweest haren Eygendom; zij is tijdens de
"omwenteling in Vrankrijk begonnen tot
"hier overgekomen, nooyt verkogt geweest;
"de meubels zijn er uit gedaen geweest
"toen ter tijde; er is eene schouw in ge-
"plaetst en eene woning van gemaekt; zij
"is bewoont geweest tot dat de kerken zijn
"geopend geworden, de schouw is dan uit de
"kapel gebroken; den bewooner heeft ze
"moeten verlaten door order der kerk-
"meesters en zij is wederom besteed tot
"hare eerste bestemming; tot nu toe is de
"bewaakster altijd aengesteld geweest door
"de Kerkmeesters, alle de reparaties zijn
"door hen geordonneert en betaeld geweest
"zoo dat deze Kapelle eenen waren eigendom
"der Kerkfabriek is."

Jos. VANDEVELDE,
Landegem.

+

+

+

WOORDVERKLARING IN OUDE TEKSTEN

1. Elke taal is een kommunikatiesysteem dat bestaat uit verscheidene onderdelen: een verzameling van woorden (= woordenschat) en een spraakkunst of een geheel van regels waarvolgens die woorden uitgesproken (klankleer), verbogen of vervoegd (vormleer) en tot woordgroepen of zinnen verbonden (zinsbouwleer, of syntaxis) worden.

Binnen elk makro-taalsysteem (bv. het Nederlands) zijn er nog een veelheid van subsystemen te onderscheiden die in een aantal opzichten van elkaar verschillen. Dergelijke verschillen zijn eigenlijk even oud als de makro-taal zelf en dienen aan een heleboel vrij ingewikkelde factoren toegeschreven te worden. Wij bespreken hier bondig de belangrijkste.

-Allereerst zijn er verschillende subsystemen in de tijd: doordat de taal voortdurend verandert en evolueert (d.w.z. nieuwe elementen opneemt en oude afstoot) vertonen bv. de Nederlandse taalsystemen van de middeleeuwen in hun totaliteit opmerkelijke verschillen tegenover die van heden. Zelfs in een heel beperkte tijdspanne is dat gemakkelijk op te merken: onze ouders gebruiken een vorm van hetzelfde dialect waarin elementen voorkomen die wij automatisch als "ouderwets" of "plat" gaan bestempelen. Over de precieze oorzaken van taalverandering en de vraag welke aspecten van de taal het sterkst aan verandering onderhevig zijn, wens ik hier niet uit te weiden. De kompleksiteit van dat probleem belet niet alleen een behandeling binnen het bestek van een paar bladzijden, maar laat mij vooralsnog ook niet toe er volledig klaar in te zien.

-Verder zijn er binnen het Nederlands taalgebied ook verschillen in de ruimte : een Antwerpenaar hanteert de kultuurtaal anders dan een Westvliming. Grosso modo mogen wij zelfs zeggen dat in Vlaanderen nooit een Nederlandse eenheidstaal bestaan heeft, wel een hele waaier van regionaal gekleurde taalsystemen of dialecten. Weliswaar kunnen die dialecten ondergebracht worden in dialectgroepen (bv. Westvlaams, Brabants, Limburgs) waarbinnen een zekere gelijkvormigheid bestaat, maar toch hoeven wij niet veel dialectkaarten te bekijken om tot het besluit te komen dat zelfs een vrij klein en overigens nogal uniform (dialekt)gebied als bv. het Meetjesland heel veel verschillen in woordenschat vertoont. Typerend in dat opzicht is o.a. dat van de Nevelse woorden en uitdrukkingen die ik tot nog toe in de rubriek "Bomboare" besproken heb, er maar een klein aantal ook in mijn moederdialekt (Kleit, in de noordwesthoek van het Meetjesland) voorkomen.

-Vooral in de woordenschat zijn er verder soms aanzienlijk verschillen per beroep van de taalgebruiker. Hiermee belanden wij bij het verschijnsel van de "vaktalen". Om dat te illustreren hoeven wij niet eens ons dorp en ons dialect te verlaten: zeeuwen, snakke, woelstok, snaarstok, enz. zijn termen die nu nog in het landbouwbedrijf in onze streek gebruikt worden. Toch is het helemaal niet waarschijnlijk dat een arbeider of een middenstander uit diezelfde streek elk van die woorden kent.

-Er zijn nog een aantal andere criteria waarvolgens verschillende vormen of subsystemen van het Nederlands onderscheiden kunnen worden (bv. kindertaal, geheimtaal, enz.)

maar die van hierboven zijn wel de interessantste voor het probleem dat wij verder willen aansnijden.

2. Al wie oude teksten bestudeert, is ongetwijfeld al vaak gekonfronteerd met de situatie dat de betekenis van een aantal in die tekst gebruikte woorden hem onbekend is. Dat is op zichzelf geen abnormale zaak: het is gewoon een uitvloeisel van wat ik hierboven in algemene zin geschreven heb, nl. dat het taalsysteem (meer bepaald ook de woordenschat) van de hedendaagse onderzoeker zeker in de tijd, maar misschien ook geografisch en sociologisch (andere beroepslaag) verschilt van dat van de vroegere schrijver van het archiefstuk. Erg is dat meestal ook niet, want de taalkunde stelt ons een aantal hulpmiddelen ter beschikking in de vorm van woordenboeken. Het komt er alleen op aan enigszins met dat woordenboekenarsenaal vertrouwd te geraken. Daarom lijkt het me nogal nuttig even een vrij systematisch overzicht te trachten geven van de verschillende soorten (Nederlandse) woordenboeken die, naargelang van de verschillende omstandigheden van tijd, ruimte en vaktaalgebied, met de grootste kans op succes gebruikt kunnen worden bij een poging tot woordverklaring. Daarmee hoop ik dan vooral de historici en de volkskundigen uit onze vereniging, die heel vaak met archiefstukken gekonfronteerd worden, een kleine dienst te kunnen bewijzen.

Het eerste wat wij met onze tekst moeten proberen te doen is hem bij benadering lokaliseren (welke streek - welk dialect?) en te dateren (welke periode?). Doorgaans verschaffen vorm en inhoud van de tekst zelf ons daarvoor de nodige gegevens. Eventueel trachten wij

uit de kontekst ook nog op te maken of de onbekende woorden soms niet tot een of andere vaktaal behoren. Als dat gedaan is, kunnen wij de voor die tijd, plaats en/of vaktaal meest geschikte woordenboeken raadplegen.

2.1. In de TIJD maken wij een onderscheid tussen Middelnederlandse (tot ca. 1600) en Nieuwnederlandse (vanaf de 17e eeuw) woordenboeken.

2.1.1. Middelnederlandse Woordenboeken:

- Het belangrijkste voor die periode is ongetwijfeld het Middelnederlandsch Woordenboek van E. VERWIJS en J. VERDAM. Het verscheen te 's Gravenhage in 9 delen tussen 1885 en 1929. Een kortere versie hiervan (Middelnederlandsch Handwoordenboek, 1 deel) verscheen in 1911 van de hand van J. VERDAM. Dat handwoordenboek is later een aantal keren herdrukt (het laatst in 1949).

Het Middelnederlandsch Woordenboek (Mnl.Wdb.) is een enorme onderneming geweest met meer dan voortreffelijke resultaten. Van de opgenomen woorden worden diverse spellingen, spraakkundige aanduidingen (woordsoort, geslacht, enz.) betekenis(sen) en een aantal citaten opgegeven. Het woordenboek steunt echter wel iets te sterk op literaire bronnen en te weinig op ambtelijk proza, dat nochtans in veel grotere mate bewaard is gebleven dan de literaire werken.

-Een goeie aanvulling, vooral wat rechtstermen betreft is het Glossarium van verouderde rechtstermen, kunstwoorden en andere uitdrukkingen uit Vlaamsche, Brabantsche en Limburgsche oorkonden (onvolledig, sedert 1890 uitgegeven) van K.F. STALLAERT.

-Voor de 16de eeuw, meer bepaald de taal van de Rederijkers, beschikken wij bovendien over het Rhetoricaal Glossarium van J.J.MAK (Assen, 1959).

-Heel interessant zijn ook de woordenboeken die al in de 15de en de 16de eeuw samengesteld werden. De belangrijkste daaronder zijn wel:

- * GHERARD VAN DER SCHUEREN, Vocabularius qui titulatur Teuthonista vulgariter dicendo der Duytschlender (Keulen, 1477 / moderne uitgave in 1896 door J.Verdam). Dit is nogal Oostnederlands gericht.
- * JOOS LAMBRECHT, Naembouck van allen naturelicken ende ongeschuunden vlaemschen woorden ghestelt in ordene by a b c ende twalsch daer by ghevought... (Gent, 1546 / moderne uitgave in 1945 door R. Verdeyen). Joos Lambrecht was een Gentse drukker, die in 1550 ook een soort (Gentse) spelling- en uitspraakleer schreef. Voor oude Oostvlaamse stukken zeer belangrijk.
- * JAN VAN DE WERVE, Het Tresoor der Duytscher talen... (Antwerpen, 1553 / Vele herdrukken).
- * KORNEEL KILLIAEN VAN DUFFEL, Dictionarium Teutonico-Latinum (Antwerpen, 1574 / al de 10 de uitgave in 1777). Dit is wel het omvattendste van allemaal. Interessant is ook dat hij van vele woorden aangeeft in welk dialectgebied zij gebruikelijk zijn (bv. Vlaanderen, Zeeland, Holland).

De meeste van die oude woordenboeken waren geen verklarende maar wel vertalende woordenboeken (- Latijn, Frans, enz.).

2.1.2. Nieuwnederlandse Woordenboeken:

- Het monumentaalste maar helaas nog steeds onvoltooid moderne verklarende woordenboek is het Woordenboek der Nederlandsche Taal (WNT), waarmee de eerste redakteur M. DE VRIES EN L.A. TE WINKEL al in 1864 een aanvang maakten. Tot nog toe verschenen 18 delen zo goed als volledig, maar van de laatste letters van het alfabet (w, x, y, en z) moet nog alles gepubliceerd worden. Van elk woord zijn opgenomen: spraakkundige aanduidingen (bv. woordsoort), betekenis(en), en gedateerde citaten.

- Direkter binnen handbereik is het Groot Woordenboek der Nederlandse Taal van J.H. VAN DALE (negende druk in 1970 bezorgd door C. KRUYSKAMP).

- ^Eerder een historische waarde heeft het Nederduitsch taalkundig Woordenboek van P. WEILAND (A'dam, 1799-1811, 11 delen).

2.2. Voor de ruimtelijk verschillende taal-systemen binnen het Nederlandse taalgebied kunnen wij vooral terecht in de dialektwoordenboeken of idiotika. Zij zijn alle het resultaat van 19de- en 20ste- eeuws verzamelwerk van taalliefhebbers en taalkundigen. Voor onze streek (in ruime zin) zijn m.i. vooral de volgende van belang:

- L.W. SCHUERMANS, Algemeen Vlaamsch Idioticon (Leuven, 1865 - 1870, bijvoegsel in 1883) Samengesteld met schriftelijk verzameld materiaal. Een verdienstelijke eerste poging, echter met teveel feitelijke en methodologische leemten.

-L.L. DE BO, Westvlaamsch Idioticon, (Brugge, 1873).

Volgens een recent onderzoek⁽¹⁾ vertoont het heel wat leemten voor het Noordwestvlaams. Andere tekorten zijn de vaak nogal onbeholpen betekenisomschrijvingen en het ontbreken van aanduidingen WAAR precies een woord voorkomt. Toch nog goed bruikbaar.

- A. JOOS, Waasch Idioticon (Gent, 1900). Verdienstelijk werk van een amateur, dat nu toch dringend herwerkt moet worden.

- Is. TEIRLINCK, Zuid-Oostvlaandersch Idioticon (1908-1922, 3 dln.). Het meest wetenschappelijke van alle oudere idiotika. Het bestrijkt helaas maar een beperkt gebied tussen Oudenaarde-Ronse-Brakel.

- P.J. CORNELISSEN - J.B. VERVLIET, Idioticon van het Antwerpsch Dialect (1899-1906, 3 dln., bijvoegsels in 1956). Lijvig maar ook in een aantal opzichten verouderd werk. Bestrijkt de stad Antwerpen en in iets mindere mate de Antwerpse Kempen.

- L. LIEVEVROUW - COOPMAN, Gents Woordenboek (Gent, 1950-54, 2 dln.). Heel verdienstelijk amateurswerk.

- H.G. GHIJSEN, Woordenboek der Zeeuwse Dialecten (Den Haag, 1959-1964, 3 dln.). Voldoet aan de eisen van de moderne woordenboeksamenstelling. Het bevat o.a. een

precieze lokalisering van elk(e) woord (-vorm).

- In het laatste kwart van de 19de eeuw is ook een poging ondernomen om een Meestjeslands dialektwoordenboek samen te stellen. Over de mislukking daarvan schreef L. SAVER al vroeger in dit tijdschrift⁽²⁾.

- Op dit ogenblik wordt in het Seminarie voor Vlaamse Dialektologie van de Rijksuniversiteit te Gent een heel lijvig modern woordenboek van de Oost-, West- en Frans-Vlaamse dialekten voorbereid. Het is een initiatief van Prof. dr. W. PEE en Prof.dr. V.F. VANACKER. De vaste wetenschappelijke medewerkers aan dit monument van de Vlaamse dialektstudie zijn M. DEVOS en H. RYCKEBOER. Een optoep tot medewerking verscheen al eerder dit jaar in ons tijdschrift (blz.92-96).

2.3. Naargelang wij in die archiefstukken met een of andere vaktaal gekonfronteerd worden, kunnen wij nog met succes de volgende dialektische vakwoordenboeken raadplegen:

- Th. COOPMAN, Vak- en Kunstwoorden. Nr.I. Steenbakkerij. Gent, Kon. Vla. Akad., 1891.
- J. VUYLSTEKE, Vak- en Kunstwoorden. Nb.2. Ambacht van den smid. Gent, idem, 1895.

- A. VAN HOUCKE - J. SLEYPEN, Vak- en kunst-
woorden, nr. 4: Ambacht van den metselaar.
Gent, idem, 1897.
- J. en V. VAN KEIRSBILCK, Vak- en Kunstwoor-
den, nr. 3: Ambacht van den timmerman.
Gent, idem, 1898.
- J. en V. VAN KEIRSBILCK, Vak- en Kunstwoor-
den, nr. 5: Ambacht van den metselaar.
Gent, idem, 1899.
- A. VAN HOUCKE, Vak- en Kunstwoorden, nr.6:
Ambacht van den loodgieter en zinkbewerker.
Gent, idem, 1901.
- A. QUICKE, Verklarend Nederlandsch Woorden-
boek van het brouwersvak. Gent, 1926.
- J. LINDEMANS - A. DE JAEGHER - A. LINDEMANS,
Vakwoordenlijst der hopteelt. Wetteren,
1928.
- F. BLY, Verklarende woordenlijst van de zee-
visscherij, ongewerkt door G. Bly.
Leuven, 1931.
- J. GOOSSENAERTS, De taal van en om het land-
bouwbedrijf in het noordoosten van de Kem-
pen. Gent, 1956-58.
- A.P.J. BROUWERS, De vlasserij in het Neder-
ds van de eerste helft van de twintigste
eeuw. Nijmegen, 1957.
- J. VAN BAKEL, De vaktaal van de Nederlandse
klompenmakers. Assen, 1958.
- L. MAEREVOET, Bijdrage tot de studie van de
woordenschat van de Scheldevisserij te Maric-
kerke. Gent, 1961.
- Th. H. VAN DOORN, Terminologie van rivier-
visserij in Nederland. Assen, 1971.

Deze vakwoordenboeken, die ook veel dialect-
goed bevatten, worden bij het zoeken naar
woordverklaringen heel vaak over het hoofd
gezien. Uit mijn eigen recente ervaringen
kan ik daar een voorbeeldje van aanhalen dat
meteen een kleine aanvulling betekent bij
een artikel van A. MARTENS. In het vorige
nummer van ons tijdschrift publiceerde die
een aantal 18de-eeuwse Hansbeekse teksten,
waaronder een boedelstaat van een smidse⁽³⁾.
Daarin kwam het woord bregorie voor. Het was
geen van ons beiden bekend en bij onze speur-
tocht in de oude woordenboeken en de idio-
tika kwam het nergens opdagen (cfr. de
voetnoot op blz. 157: "Onbekend. Niet in
W.N.T., Mnl. Wdb. of dialectwdb.")
Nu vond ik in het hierboven vermelde werk
van J. VUYLSTEKE over de vaktaal van de smid
de hele uitleg aangaande dat mysterieuze
begorie (niet bregorie): "Ook bigorie of
speerhaak. Aambeeld met twee hoornen of
spitsaflopende armen. F. bigorne..." (blz.
18.)

4. Bij het zoeken naar de verklaring van e en
woord in een oude tekst hoort ongetwijfeld
een zekere dosis geluk. De faktor "geluk"
kan echter voor een groot deel uitgescha-

keld worden als men met overleg tewerk gaat, d.w.z. - tracht de tekst zo precies mogelijk te dateren, lokaliseren en probeert uit te maken of er speciale vaktaal in gebruikt wordt;

- op de eerste plaats ^{de hulpbronnen} (vooral woordenboeken) raadpleegt die voor die bepaalde periode, streek of vaktaal aangewezen zijn.

Noten

- (1) M. DEVOS, De BO en het Noordwestvlaams, in: Album Willem Pée (1973), blz. 131 tot 140.
- (2) L. SAVER, Ben Meetjeslands dialectwoordenboek, in: Het Land van Nevele I (1970) afl. 3, blz. 9-19.
- (3) A. MARTIENS, Uit voorbije eeuwen: ambachtlieden te Hansbeke, in: Het Land van Nevele IV (1973), blz. 156-160.

Landegem,

JOHAN TAELEDIEMAN

1. VERSLAGEN

- Zaterdag 8 december te Nevele :
HERDENKING VIRGINIE LOVELING (+1923)

Een halve eeuw na haar dood is de Nevelse poëzie- en romanschrijfster Virginie Loveling op een eenvoudige maar smaakvolle wijze herdacht in haar geboortedorp zelf.

Voor de plechtigheid waren een 70-tal genodigden samengekomen in de bovenzaal van het Nevelse gemeentehuis : enerzijds verwanten van de schrijfster en een aantal personen uit de Oostvlaamse kunstwereld, anderzijds een aantal belangstellende leden van onze vereniging.

In een korte inleiding verwelkomde burgemeester Dr. J. WANNYN de aanwezigen en hij dankte ook de heemkundige kring voor de manier waarop zij de laatste jaren een aantal belangrijke figuren uit Neveles rijk verleden weer onder de aandacht van het "moderne" publiek brengen.

De herdenkingsrede werd uitgesproken door Prof. Dr. A. VAN ELSLANDER, hoogleraar in de Nederlandse Letterkunde aan de R.U. te Gent. Daarbij had hij het vooral over de dichterlijke activiteiten van Virginie en ook haar zuster Rosalie Loveling. Boeiend en raak wist hij de dichtkunst van de gezusters te typeren : op de eerste plaats binnen het geestelijke en meer bepaald het literaire kader van het 19de-eeuwse Vlaanderen, op de tweede

plaats binnen de feitelijke gebeurtenissen en de geestelijke evolutie in het leven van de beide dichters zelf.

Absoluut verdienstelijk was ook dat de spreker het laagje stof dat met de tijd op een dergelijk onderwerp is gaan liggen, volkomen wist weg te werken door een naar de vorm en de inhoud levendige voorstelling. Die levendigheid werd ten andere nog verhoogd door de voordracht van een tiental gedichten, waarvoor op de bekende deklamatrice Kris DEROO-YSERBYT een beroep gedaan was. Bij momenten viel door de gepaste deklamatietrant zelfs een spontane ontroering bij het publiek te konstateren.

In zijn slotwoord dankte voorzitter Jan LUYSSAERT de spreker en de deklamatrice voor de stoffering van de plechtigheid, en ook het gemeentebestuur van Nevele en de HH. A. JANSSENS en J. VAN DE CASTEELE voor de materiële medewerking.

Tot slot konden de aanwezigen tijdens een receptie een beperkte maar interessante tentoonstelling i.v.m. de gezusters Loveling bezoeken achteraan in de zaal. Er waren vooral veel merkwaardige documenten en voorwerpen van en over de gezusters Loveling uit de kollektie van Antoon JANSSENS (Rietgaverstede) te bewonderen.

Het geheel verliep in een goeddelijke sfeer. De redevoering van Prof. VAN ELSLANDER en bijdragen van J. LUYSSAERT en J. VAN DE CASTEELE over

Virginie Loveling worden samen uitgegeven in een tweede (gedrukte) monografie van het Land van Nevele. Voor de leden anno 1974 wordt dat een gratis ekstraatje.

2. AANKONDIGINGEN

- Op zondag 20 januari vindt de vijfde statutaire vergadering plaats in Nevele.

Programma :

- Prof. Dr. R. Tavernier spreekt over "Het Landschap in het Land van Nevele". De lezing wordt geïllustreerd met kaarten en ander overzichtsmateriaal.
- Financieel verslag door de penningmeester.
- Aktiviteitsverslag door de voorzitter.
- Bestuursverkiezing.
- Roggeboterhammen met "hoofdvлакke".
- Februari

In samenwerking met het Davidsfonds van Landegem (en eventueel met nog andere verenigingen) wordt een voordracht ingericht over : "Hoe maak ik mijn familie-stamboom op ?".

- Begin 1974 verschijnt als tweede monografie van de heemkundige kring "Het Land van Nevele" een herdenkingsboek ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van het overlijden van V. LOVELING.

Inhoud

- Verslag van de herdenkingsplechtigheid op 8 december 1973 in het gemeentehuis van Nevele,

- Tekst van de lezing gehouden door Prof. Dr. A. VAN ELSLANDER op 8 december 1973,
- Twee bijdragen van ons medelid J. VAN DE CASTEELE :
  - "De Virginie Loveling-huldiging in 1912" en
  - "Twee identificaties in Virginie Lovelings herinneringen",
- Beknopte bibliografie van V. Loveling door J. LUYSSAERT.

3. VARIA

- Onafgezien het verloop van de bestuursverkiezing op de eerstvolgende statutaire vergadering, treedt vanaf 1974 een (waarschijnlijk) tijdelijke wijziging op in de samenstelling van het dagelijks bestuur. Redaktiesekretaris J. TAELEDEMAN legt vooral wegens tijdgebrek zijn functie neer tot in 1975. Zij wordt overgenomen door voorzitter J. LUYSSAERT. De uittredende redaktiesekretaris dankt hierbij van harte de vele leden die hem hebben geholpen bij de samenstelling van ons tijdschrift : de publicerende medewerkers en de mensen die er altijd een degelijke vorm aan gegeven hebben. Hij hoopt dat het geen definitief afscheid hoeft te worden.
- Wij wensen onze leden een gelukkig 1974 toe : het zij een jaar van menselijkheid en rechtvaardige vrede.

+

+

+

Tekst opgestuurd door het Provinciaal
Verbond van Heemkundige Kringen in
Oost-Vlaanderen

De laatste jaren heerst te Gent een ware afbraakfurie waardoor reeds verschillende waardevolle historische gevels geslactofferd werden.

Zal Gent een smakeloze steenmassa worden zonder eigen karakter of ziel ? Eindelijk schijnt een poging ondernomen te worden om de aandacht te trekken op de katastrofale toestand waarin het historische Gent met zijn buitengewone rijkdom aan stedenschoon zich bevindt.

Het Provinciaal Verbond van Heemkundige Kringen in Oost-Vlaanderen heeft een huldiging op touw gezet van een aantal personen en inrichtingen die tijdens het laatste kwart eeuw verantwoorde en geslaagde restauraties uitvoerden.

De plechtigheid ging door in de lokalen en met de steun van de Kredietbank N.V. op de Kouter te Gent. Het stadsbestuur was vertegenwoordigd door de Heer R. Vandewege, Schepen van Cultuur.

Na een welkomstwoord van dhr. Directeur van de Kredietbank, dankte E.H. De Brouwer, voorzitter van het Provinciaal Verbond, voor de medewerking vanwege de gastheer, vanwege het Stadsbestuur en de aanwezigen, en zette het doel van de plechtigheid uiteen, nl. niet alleen de betrokkenen te huldigen, maar ook de aandacht van de openbare mening te vestigen op het restauratieprobleem en het behoud

van ons cultuurpatrimonium. Vervolgens besprak Prof. P. Kluyskens, voorzitter van de Commissie voor Monumenten der stad Gent, de eigen problemen van onze aloude stad, zijn monumenten en zijn algemeen stadsbeeld, alsook het belang ervan voor de ganse bevolking.

Tenslotte werd aan de gehuldigden een oorkonde uitgereikt en een foto van hun gerestaureerd gebouw geschonken.

De bedoeling is deze plechtigheid jaarlijks te hernemen waarbij telkens een aantal restauraties zullen vereremerkt worden.

De foto's van de betrokken gebouwen zullen de eerstvolgende dagen tentoongesteld worden in de lokalen van de Kredietbank op de Kouter.

Deze gebouwen zijn :

Stadsarchief (Abrahamstraat 11), Zandberg 5, Peperstraat 4-6, Hoogstraat 24, Grauwpoort/Sluizekenkaai 1, Hoogpoort 15, Kraanlei 9, Ketelvest 16, St.-Jacobsnieuwstraat 19, Ottogracht 40, Hof van Fiennes 1, Nederpolder 7, Prinsenhof 55, Gewad 30, Hertogstraat 8, Zuivelbrugstraat 2.

Buiten Gent werden eveneens enkele restauraties bedacht : voormalig gemeentehuis te Wichelen, Pontstraat 32 Deurle, Bosdam 64 Zaffelare, Vrijheidsplein 13 Lokeren.

Tenslotte werden ook een paar verdienstelijke architecten gehuldigd :

dhren P. Eeckhout en R. Warie.

Laten wij hopen dat dit initiatief blijvende vruchten moge dragen en een grotere belangstelling voor ons Gents stedenschoon moge wekken alsook een daadwerkelijke inzet voor het behoud ervan.

+

+

+

I N H O U D

G. DEROO-P. DE MEYER, Oude heerlijk- heden in Lotenhulle	172
F. MICHEM, De pastoors van het Land van Nevele (vervolg). . . .	177
A. JANSSENS, Zanten uit Nevele (VI). .	195
J. VANDEVELDE, Uit het Registrum Pastorale ex Landegem . . .	198
J. TAELEMAN, Woordverklaringen in oude teksten.	202
KRONIEK	213
INHOUDSOPGAVE	220

HEEMKUNDIGE KRING "HET LAND VAN NEVELE"

- Voorzitter : J. LUYSSAERT
Poeldendries 11
9840 Landegem
- Ondervoorzitter : F. MICHEM
Heerdweg 13
9806 Vinkt
- Sekretaris-
Penningmeester : G. SCHAECK
Vosselarestraat 16
9840 Landegem
P.R. 62.79.81
- Archivaris : J. VANDEVELDE
Stationstraat 113
9840 Landegem
- Redaktie-
sekretaris : J. TAELEMAN
Muizendale 10
9840 Landegem
- Bestuursleden : A. BAUWENS - Meigem
I. BUYSSE - Poeke
G. DE ROO - Lotenhulle
P. DE MEYER - Lotenhulle
A. JANSSENS - Nevele
R. LEENKNECHT - Hansbeke
A. MARTENS - De Pinte
M. MICHIELS - Vosselare
- Verantwoordelijke uitgever : J. TAELEMAN
Muizendale 10
9840 Landegem